

του με 'Ιωάννη 'Ορφανό για έκποίηση εμπορεύματος στη Δαλματία το 1583, «Η Κεφαλονίτικη Πρόοδος», Δ' (1975), σ. 230).

μ α σ τ ρ ο Μ π ε ν ε τ ο Κ α ρ φ α κ ι. Τὸ ἐπίθετο δὲν εἶναι γνωστὸ ἀπὸ ἄλλοῦ στὴν Κεφαλονιά, οὔτε ὁ ἀναφερόμενος ἐδῶ μάστορας οὔτε ἡ τέχνη του.

21. π ρ ο τ ο π α π ᾶ ς Κ ι ρ η α κ ὸ ς Κ ο υ ρ κ ο υ μ ε λ η ς. Γιὰ τὴν οἰκογένεια γράφηκαν σχόλια σὲ προηγούμενο. Στὸ ἀνέκδοτο ἔγγραφο ποὺ σημειώθηκε πάρα πάνω σχετικὰ μετὰ τὴν παρουσία τοῦ ἐπίσκοπου Νεόφυτου Κολοκυθᾶ στὴ Ζάκυνθο μνημονεύεται τοῦτος ὁ Κυριακὸς ἢ Κυριάκος ὡς ἀδελφὸς τοῦ πρωτοπαπᾶ, 'Ανδρέα Κουρκουμέλη (ποὺ σημειώνεται τελευταῖος καὶ σὲ τοῦτο τὸ ἔγγραφο) καὶ οἱ δύο παιδιὰ τοῦ πρωτοπαπᾶ 'Αντώνη Κουρκουμέλη.

24. π α π α Λ ε ο ς Ρ ο σ ο λ η μ ο ς κ α ι π ρ ο τ ο σ ι κ α ι λ ο ς. Γιὰ τὴν οἰκογένεια βλέπε πάρα πάνω. Εἶναι πρωτοσύγγελος τῆς ἐκκλησίας Κεφαλονιάς, Ζακύνθου καὶ δὲν εἶναι γνωστὸς ἀπὸ ἄλλοῦ. Γιὰ τὸ βαφτιστικὸ «Λέος» ὑπάρχει πάντα ἀρκετὴ σύγχυση τί ἀκριβῶς σημαίνει (βλ. Γ. Πεντόγαλου, 'Ηλίας ἢ Λέος Μόσκος, ἀγιογράφος στὶς ἐκκλησίες «'Ανάληψη» καὶ «Παντοκράτορας στὸ Λιζοῦρι» (1664 - 1665), «Παρνασσός», ΙΣΤ' (1974), σ. 38 - 40).

26. π α π ᾶ Θ ε ο δ ο ρ ο ς 'Α μ π α τ ι ε λ ο ς. 'Απὸ τὴν γνωστὴ οἰκογένεια τῆς Λιβαθῶς ποὺ σημειώθηκε σὲ προηγούμενο ἔγγραφο. Τοῦτος ὁ ἱερέας δὲν εἶναι γνωστὸς ἀπὸ ἄλλοῦ.

27. π α π ᾶ Δ ο μ ι ν η κ α ς Ρ ι κ ι α ρ δ ο π ο υ λ ο ς. Καὶ τοῦτος ἀπὸ τὴν οἰκογένεια τῶν Ριτζαρδόπουλων ἢ Λυκιαρδόπουλων ἢ Ρικιαρδόπουλων.

13

Τ.Ι.Α.Κ., Ν.Α.Κ. Νοτάριος Μαυροϊωάννης ἱερεὺς 'Ανδρέας 5 (Φ. Μ 56), 2ον βιβλίον συμβολαίων 1576 - 1585, φ. 324 ρ.

1585 Γεναρίου 21.

Π ε ρ ί λ η ψ η : Στὴν ἐκκλησία τῆς Παναγίας στὰ Καλλιγᾶτα παρουσιάζονται στὸν ἐπίσκοπο Κεφαλονιάς, Ζακύνθου Νεόφυτο (Κολοκυθᾶ) καὶ στὴν ἀκολουθία τῶν ἱερέων ποὺ τὸν συνοδεύει ἡ Φραγκίσκενα θυγατέρα τοῦ πεθαμένου τώρα 'Αντώνη Σκιαδόπουλου καὶ ὁ Καλοϊωάννης Ξένος, ὕστερα ἀπὸ εἰδοποίησιν στὸν τελευταῖο ἀπὸ τὸν ἐπίσκοπο γιὰ νὰ κριθῇ ἡ διένεξή τους. Αἶτημα τῆς Φραγκίσκενας εἶναι νὰ ξεκαθαριστῇ ἂν ὁ γάμος της μετὰ τὸν πάρα πάνω Καλοϊωάννη θεωρεῖται πὺς ὑπάρχει ἢ ἔχει διαλυθεῖ. 'Ο Καλοϊωάννης ποὺ πῆρε τὸ λόγο μετὰ δήλωσε μπροστὰ στοὺς μάρτυρες Θεωρῇ Καστελάνο, 'Αντώνη Μέτρησα, Νικολὸ 'Ανδρωνὰ καὶ Φραγκίσκο Κουρκουμέλη πὺς ἂν ἡ ἐκκλησιαστικὴ δικαιοσύνη τοῦ τὴν ἐπιβάλλει γιὰ γυναῖκα θὰ τῆς κόψῃ τὸ κεφάλι καὶ θὰ ἀλλαξοπιστήσῃ. 'Η Φραγκίσκενα προσθέτει πὺς ἐκεῖνο

πού θέλει νὰ ξέρη εἶναι ἂν τὸν ἔχη ἄντρα της ἢ εἶναι χωρισμένη ἀπὸ αὐτὸν. Ὁ ἐπίσκοπος καὶ ἡ Σύνοδος τοῦ ἀφοῦ ἔλαβε ὑπ' ὄψη ὅτι καὶ ἄλλοτε ἀπασχολήθηκε μὲ τὸ ἴδιο θέμα καὶ τοῦ εἶχε συστήσει νὰ ἀπαρνηθῇ τὴν μοιχαλίδά με τὴν ὁποία ζοῦσε καὶ νὰ γυρίσῃ στὴν νόμιμη γυναῖκα του, ἀποφασίζει ὡς τελευταία προθεσμία γιὰ νὰ ἐπιστρέψῃ στὴ γυναῖκα του ὁ πάρα πάνω Ἰωάννης τὸ διάστημα τῶν δύο μηνῶν. Στὸ διάστημα αὐτὸ ὀφείλει νὰ ἐγκαταλείψῃ τὴν μοιχαλίδά καὶ νὰ ἐπιστρέψῃ κοντὰ στὴ γυναῖκα του στὴν Ζάκυνθο, στὴν πόλη. Ἄν τοῦτα δὲν γίνουν ἡ Φραγκίσκενα εἶναι χωρισμένη ἀπὸ αὐτὸν καὶ μπορεῖ νὰ κάμῃ πλέον ὅπως θέλει τὴν ζωὴ της. Καὶ τὰ δύο μέρη παρόντα δέχθηκαν τὴν πάρα πάνω ἀπόφαση πού τὴν ὑπογράφουν ὁ παπὰς καὶ πνευματικὸς Καλλιγᾶς, ὁ παπὰς Ἰωάννης Καλλιγᾶς, ὁ παπὰς Πέτρος Καβάσιλας καὶ ὁ ἐπίσκοπος Νεόφυτος. Ἡ ἀπόφαση κοινολογήθηκε, μὲ μάρτυρες στὴν κοινολόγησιν ἐκτὸς ἀπὸ τοὺς ἱερωμένους, τὸν Νικολὸ Πανᾶ, τὸν Κωσταντῆ Καλλιγᾶ τὸ Τζάνη Κουρκουμέλη καὶ ὅσους ἄλλους ἦταν ἐκεῖ.

Τὸ κείμενο τοῦ ἐγγράφου.

αφπε Γεναριου κα ἐν χωριον τον Καληγαδον. Εσωθεν του ναου της υπεραγι(ας) Θεοτοκου προκαθεζομένου του θε²/οφηλεστατου επισκοπου κιω Νεοφητου μετὰ της ι(ερᾶς) Συνοδου. Ενεφανηστησαν επροσθε μ(ας) η κυρ³/Φραγγισκενα θηγατερα || τοῦ πο(τὲ) || τοῦ Αντονη Σκιαδωπουλου και ὁ Καλωῖω(αννης) ο Ξενοσορισμενος παρα του διακο(νου) Κολο⁴/κι(θᾶ) ος ανωθε φενε(αι) αναζητοντας η αυτὴ τον ανω(θεν) Καλωιω(αννη) ος ανηρ οπερ τονηχε προς ο γαμος αυ⁵/τον ὅτι να ενε βεβεος ὅτι και να ενε κεχωρισμένος. Οποιοσ Καλωῖω(αννης), ενεφανησθη ενπροσθεν ἐμου νοτ(αρίου)⁶/ καὶ τῆς ιερᾶς Συνοδου καὶ υπε καὶ ομολογησεν ενπροσθεν ἐμοῦ αρχιερέος καὶ τον υποκατω(θεν) παρακληθεντο⁷/ μαρ(τυρων) κῦρ Θεοδορη Καστελονου κῦρ Αντονη Μετρησα καὶ κῦρ Νικολο Ανδρωνᾶ τοῦ ποτὲ Γαλιατζου κυρ Φραγγι⁸/σκου Κουρκουμελι οτι αν η κρηση δωση να μου τηνε δωσουν διὰ γυνε(κα) θελο της κοψη το κεφαλη καὶ θε⁹/λο πάγη νὰ γένο τοῦρκοσ. Ημης δὲ καὶ αλη βολὰ ηδαμε τὴν υποθεσιν αὐτοῦ και αποφαση εδοσαμ(ε) προσ¹⁰/ αυτους ὅτι νὰ λάβῃ τὴν γυνέκαν του τὴν ανω(θεν) Φραγγισκενα ος νομιμον του καὶ νὰπαρνηθῇ τὴ ἐτ(έραν)¹¹/ τὴν μιχαλήδα καὶ αυτὸς εμηνε απηθης. Η αυτη κιω Φραγγισκενα παρον βοᾶ καὶ λεγη οτι να το¹²/νεχη διανδρα της η κενα κεχωρηστην απ αυτον να πραξη ος θελι καὶ βουλε(ται). Καὶ επι(δὴ) ο αυτος¹³/ Ιω(αννης) παρὼν αποκρη(θει) και ηπε ος καθος ανω(θεν) διλῆ κατα αυτῆς ἡμῆς δε Χ(ριστοῦ) τὸ ονομα ἐπικαλουμε(θα) ὅ¹⁴/τι νὰ εχει τερμενο ὁ αὐτὸς Ιω(αννης) μηνες δύο ερχαμενους οτι να επιστρεφει ἀπὸ τὴν διαβοληκῆν¹⁵/ γνο(μην) νὰ απαρνη(θῇ) τὴν μιχαλη(δα) καὶ να κατικοιση μετα την αυτην ευλογητικη του γυνεκα εις χωρᾶ τησ¹⁶/ πολεος της Ζα-

κηνθου. Καὶ την πασα φορὰ οπου δεν ηπαγη κε πιειση οσ ανω(θε) και ηθελε ηπαγη εις την¹⁷ / μιχαλιδα να ενε η ανω(θεν) Φραγγισκενα κεχωρισμενη απο τον αυτον Ιω(αννην) καὶ να πηειση ος θελι και βουλετ(αι)¹⁸ / ος καθὸς τα ανωθε δυο μερη τὸ αδρογυνον επροσθεν μ(ας) εὐχαρηστηθήσαν να ἔνε ελ(ε)υθερη παντε¹⁹ / λευθερη απο την σηζηγηα του αυτου Ιωαννη. Και ουτος αποφενομεθα εν αγιω Πνευματι.

²⁰ / Εγω πρεματηκος Καληγας ηπογραφα.

²¹ / Εγω παπα Ιω(ννης) Καληγας βεβεονο ος ανοθε καὶ υπογραφα.

²² / Εγὼ παπα Πετρος Καβασιλας ος ανωθε ηπογραφα.

²³ / Επίσκοπος Κεφαλινίας Ζακυνθου Νεόφυτος.

²⁴ / Επουπληκαρηστη η ανοθ(εν) αποφασ(η) κατενπροσθεν της ανωθ(εν) Σηνο-δου και ετ(ερων) μαρτ(υρων) μισερ Νικολο Πα²⁵ / να κυρ Κοσταντι Καληγα κυρ Τζα(νη) Κουρκουμελη και παρον εις το μέρος.

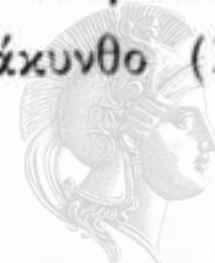
ΣΧΟΛΙΑ

Τὸ ἔγγραφο εἶναι ἀπόφαση στὸ ἴδιο ἀντικείμενο μὲ τὸ προηγούμενο ἐνάμιση χρόνο ἀργότερα. Προηγεῖται εἰδοποίηση στὸν ἕνα ἀπὸ τοὺς διάδικους (τὸ κείμενο της δημοσιεύεται πάρα κάτω) γιὰ νὰ παρουσιασθῇ μπροστὰ στὸν ἐπίσκοπο. Ὁ νοτάριος ποὺ καταχωρεῖ τοῦτο εἶναι διαφορετικὸς ἀπὸ τὸν πρῶτο (Ριτζαρδόπουλος).

Στιχ. 1. χωριον τον Καληγαδον. Τὸ τωρινὸ χωριὸ Καλλιγᾶτα. Τὸ ὄνομά του ἀπὸ τὸ ἐπίθετο Καλλιγᾶς (ὅπως ἔχει ἐπικρατήσῃ νὰ γράφεται).

ναου τῆς υπεραγίας Θεοτοκου. Παλαιότερη γνωστὴ μαρτυρία γιὰ τὴν ἐκκλησία αὐτὴ ὑπάρχει σὲ σωζόμενο νεώτερο κατάστιχο τῆς ἐκκλησίας ὅπου ἀπὸ ἀντιγραφή παλαιότερου ἐγγράφου, ποὺ ὅμως δὲν καθορίζεται, σημειώνεται ἡ παρουσία τοῦ ἐπίσκοπου Λεόντιου στὴν ἐκκλησία ὅπου κάνει ἀφορισμὸ γιὰ κτήματα της καταπατημένα. Ἄν τοῦτο εἶναι ὀρθὸ τότε ἡ ἐκκλησία ὑπάρχει ἀπὸ τὶς πρῶτες δεκαετίες τοῦ ΙΣΤ' αἰώνα. Πάντως τούτῃ ἐδῶ ἡ μαρτυρία εἶναι ἀπὸ τὶς παλαιότερες γνωστὲς γι' αὐτὴν τὴ φημισμένη γιὰ τὸ θαυμάσιο τέμπλο της ἐκκλησία.

3. Φραγγησκενα θηγατέρα τοῦ ποτὲ τοῦ Αντονη Σκιαδωπουλου. Τούτῃ ἡ Φραγκίσκενα δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία πὼς εἶναι τὸ ἴδιο πρόσωπο μὲ τὴ συνώνυμη τοῦ προηγούμενου ἐγγράφου. Τὸ βαπτιστικὸ ὄνομα τοῦ ἀντρα της, ἡ παρουσία μοιχαλίδας ὡς αἷτιο διαστάσεως καὶ ἡ ἀναφορὰ σὲ ἀπόφαση τοῦ ἐπίσκοπου ποὺ καὶ ἄλλοτε εἶχαν ἀσχοληθεῖ μὲ τὸ ἴδιο θέμα βεβαιώνει τὴν ταυτότητα. Ἐτσι ἐδῶ γίνεται γνωστὸ τὸ πατρικὸ της ἐπίθετο ποὺ εἶναι τὸ «Σκιαδόπουλος» γνωστὸ ὡς ἐπίθετο οἰκογένειας stradioti ποὺ ἔρχεται ἀπὸ τὴν Μεθώνη στὴν Κεφαλονιά (Sathas, Μνημεῖα, V, σ. 151), ἀπ' ὅπου καὶ περνάει στὴν Ζάκυνθο (Ζώνη

δ.π., τόμος Α', σ. 593 όπου μνημονεύεται και οίκογένεια Σκιαδόπουλου στα Σπαρτιά της Κεφαλονιάς). Δεν υπάρχει σήμερα στην Κεφαλονιά.

Κ α λ ω ι ω α ν η ς ο Ξ ε ν ο ς. Τò δεύτερο δηλωτικό του ξενοφερμένου στον τόπο και όχι επίθετο. Τò επίθετό του είναι ασφαλώς τò αναφερόμενο στο προηγούμενο «Στριγγλομύτης».

3/4. Δ ι α κ ο ν ο υ Κ ο λ ο κ ι θ ᾱ. Ἀπὸ τὴν οἰκογένεια τοῦ ἐπίσκοπου, ἴσως γιὸς του, ἀφοῦ εἶναι γνωστὸ πὼς ἦταν παντρεμένος πρὶν χειροτονηθῇ καὶ εἶχε καὶ παιδιά (Τσιτσέλη, δ.π., σ. 95).

4. ο ς α ν ω θ ε φ ε ν ε τ α ι. Τò σημείωμα ποὺ ἀναφέρεται καταχωρισμένο πάρα πάνω στὸ ἴδιο φύλλο τοῦ βιβλίου λέει ἀκριβῶς: «Εγὼ ιεροδιακονονος Κολοκοιθ(ᾱς) ὀρησα τον Καλωιω(αννη) Ξενο ναπηλωγη(θῇ) της Φραγγισκης θηγατ(έρας) του ποτ(έ) Αντο(νη) Σκιαδώπουλου να ελθη ενπροστ(εν) του θεοφηλεστατου επισκοπου κυρῶ Νεοφητου ανεχοι δικεομα να υπη εισ στασ διαφορασ αυτον. αφπε Γεναριου κα».

7. Θ ο δ ο ρ η Κ α σ τ ε λ α ν ο ν. Τò επίθετο δηλωτικό ἀξιώματος (Castellano = φρούραρχος) δὲν μπορεῖ νὰ ταυτισθῇ μὲ συγκεκριμένο κλάδο. Τοῦτος ὁ Θεόδωρος Καστελάνος δὲν εἶναι γνωστὸς ἀπὸ ἄλλοῦ.

Α ν τ ο ν η Μ ε τ ρ η σ α. Τò επίθετο δὲν εἶναι γνωστὸ ἀπὸ ἄλλοῦ.

Ν ι κ ο λ ο Α ν δ ρ ω ν ᾱ τοῦ ποτε Γ α λ ι α τ ζ ο υ. Τò επίθετο γνωστὸ ἀπὸ τὴν Ζάκυνθο, ὅπου σημειώνεται ἀπὸ τὸ 1504 (Ζώη, δ.π., σ. 50) ἀπὸ ὅπου πιθανῶτα ἔρχεται στὴν Κεφαλονιά. Ἀργότερα νοτάριοι στὸ Κάστρο μὲ τὸ επίθετο αὐτό. (Α. Σιφωνιοῦ - Καραπά, Μ. Τουρτόγλου, Σ. Τρωϊάννου δ.π., σ. 59 καὶ 74). Οἰκογένεια Ἀνδρονᾶ δὲν ὑπάρχει σήμερα στὴν Κεφαλονιά. Καὶ ὁ Νικολὸς καὶ ὁ πατέρας του Γαλιιάτζος δὲν ἔχουν σημειωθεῖ ἄλλοῦ.

7/8. Φ ρ α γ γ ι σ κ ο υ Κ ο υ ρ κ ο υ μ ε λ ι. Ἀπὸ τὴν οἰκογένεια τῶν Κουρκουμέληδων τῆς Λιβαθῶς δὲν εἶναι ὅμως γνωστὸς ἀπὸ ἄλλοῦ.

20. Π ρ ε μ α τ η κ ο ς Κ α λ η γ α ς. Εἶναι ἀσφαλῶς τὸ ἴδιο πρόσωπο μὲ τὸν παπὰ Παῦλο Καλλιγᾶ ποὺ στὸ ἔγγραφο 11 σημειώνεται σὰν «πνευματικός».

21. Π α π α - Ι ω ἄ ν ν η ς Κ α λ η γ α ς. Γνωστὸς ὡς διάκος τὸ 1579 ἀπὸ τὸ 7ο ἔγγραφο τούτης τῆς σειρᾶς.

22. Π α π α Π ε τ ρ ο ς Κ α β ἄ σ ι λ α ς. Τοῦτο τὸ βυζαντινὸ επίθετο ἴσως ἦλθε στὴ Κεφαλονιά ἀπὸ τὴν Κρήτη. Δεν ὑπάρχει σήμερα.

24/25. Ν ι κ ο λ ὸ Π α ν α. Γιὰ τὴν οἰκογένεια βλέπε πάρα πάνω.

25. Κ ο σ τ α ν τ ι Κ α λ η γ α. Ἀπὸ τὴν γνωστὴ οἰκογένεια τῶν Καλλιγᾶδων.

Τ ζ ἄ ν η Κ ο υ ρ κ ο υ μ ε λ η. Ἀπὸ τὴν γνωστὴ οἰκογένεια τῆς Λιβαθῶς.

